

Norsk

ARTILLERI - TIDSSKRIFT

Etablert år 1900

3-2012

Utgitt av:
Artilleriets offisersforening

PROTECT YOUR CAPABILITIES

SAAB DEVELOPS AND PRODUCES

ARTHUR Weapon Locating System. The combat proven radar is designed for Force Protection and Counter Battery Operations in full scale as well as in asymmetric scenarios.

Force Protection in current operations is heavily dependent on sophisticated sensors. ARTHUR is The state-of-the-art Weapon Locating System that makes a difference.

ARTHUR is continuously improved based on feedback from the field. The latest verified developments are focused on range, accuracy and environmental improvements and will significantly increase the operational effectiveness all over the world. ●●●●

PLATFORMS	GROUND-BASED VEHICLES
ADVANTAGE	THREAT DETECTION
SCOPE	LAND

www.saabgroup.com

SAAB

NORSK ARTILLERI – TIDSSKRIFT

Etablert år 1900

Hefte 3 – 2012

INNHold

Redaktørens spalte	3
Fagkurs 2012	4
GBU avslutning	7
Sjefer i Artilleribataljonen	13
Åpen dag Rena leir	17
Diverse info fra AOF	27
Skibladner	30
Medlemskontingent 2012	44

Forsidebildet: Renoveret M-7

NORSK ARTILLERI – TIDSSKRIFT

Etablert år 1900

Ansvarlig redaktør:	Oberst Tor Olav Øen
Redaktør:	Major Arild Schjølberg
Forretningsfører:	
Redaksjonsadresse:	Redaksjon NAT Artilleriskolen / HVS / Rena leir Postboks 24 2451 Rena
E-post adresse:	nat@artilleri.no
Telefon sivil:	62 40 23 76
Telefon militær:	0502 2376
Bankgiro:	1822. 22. 31805
Grafisk produksjon:	Operasjonsstøtte avdeling Østerdalen. Grafisk avdeling, Rena leir
Ettertrykk:	Kun med redaksjonens tillatelse

<i>Annonser: Helsefarger</i>	<i>kr 4.000,-</i>
<i>1/2 side farger</i>	<i>kr 2.000,-</i>

.....

Medlemskap i AOF inkl NAT

Årsavgift på kr 150,- betales inn på kontonr 0532.57.19372, Artilleriets Offisersforening, c/o Rune Hoksred, Landingsveien 44, 0767 Oslo.
Merknadsrubrikken på nettbank/bankgiro: Fullt navn og adresse.

Alternativ innmelding via mail til: rune@artilleri.no

Redaktørens spalte

Kjære leser

Høstmørket har etter hvert senket seg og hva er da bedre enn å synke ned i godstolen med NAT nr 3/2012. Redaksjonen i NAT har som målsetting å levere variert stoff fra artilleriet og AOF. Så også i dette nummeret. Men det er ikke til å unngå at enkelte titler kan virke kjente. Det skyldes at mange aktiviteter gjentar seg år for år, men de er likevel aldri helt like, og er derfor like leseverdige.

Noe som ikke gjentar seg hvert år er jubileer. I høst har M-7 batteriet hatt 55 års jubileum noe som ble markert samtidig med en åpen dag, for artillerister, på Rena. Denne begivenheten er behørig dekket i dette nummeret og det gledet Artilleriinspektøren spesielt å vise frem en renovert M-7 i forbindelse med arrangementet.

I løpet av sommeren er det skjedd endringer på personellsiden i Artilleriet. Vi gir deg derfor en oppdatering på hvem som er «sjefen» i Artilleribataljonen. Ellers er det som vanlig livaktige skildringer fra AOF's ekskursjoner, ført i pennen av Jan Petter Huseby.

I neste nummer av NAT håper vi også å kunne trykke noen ord fra vår nye Artilleriinspektør, Oberst Lars Huse.

Er det noe du synes mangler i NAT, tar vi gjerne i mot tips om saker evt at du selv tar pennen/tastaturet fatt.

Arild Schjølberg
Redaktør

Fagkurs Artilleri 2012

Av Kaptein Terje Andreassen, Kursoffiser

Årets fagkurs er artilleriet største i «nyere» historie, med åtte kadetter fra Krigsskolen samt to elever fra Artilleribataljonen. Årets eldste kurselev var selveste "Super-6" fra Art Bn som fikk utvidet forståelse for feltartillerisystemet før han nå skal dra lasset på Odin II videre ved Artilleriskolen.

Hensikten med Fagkurs Artilleri er å gi elevene grunnleggende opplæring innen Artillerifaget slik at de er i stand til å føre sitt lag og tropp på en faglig sterk og sikker måte. I tillegg skal elevene sertifiseres i rollen KO-offiser, og godkjennes i rollene OP-offiser og gruppesjef slik at de er kvalifisert til å lede skarpskyting med artilleri i disse tjenestestillingene.

Utdanningen gjennomføres innledningsvis som teori og praksis på de ulike systemene for å gi elevene en grunnleggende opplæring innen kanon-, KO- og OP- fag slik at de kunne bekle rollene som lagsmedlemmer. Deretter fikk elevene en dypere opplæring slik at de er i stand til å forstå Artilleriet som system, teknisk og taktisk.

Årets kurs talte totalt ni uker, hvorav de seks første gikk på Rena før sommeren, og de tre siste foregikk på Setermoen i august. Etter en dag med kursstart felles for alle fagkurs ved Hærens Våpenskole, startet Artilleriets fagkurs påfølgende dag med en 18-skudds salut (frigjøringsdagen 8. mai). Etter denne flotte starten på fagkurset startet alvoret med en introduksjonsleksjon av selveste BAS, Oblt. O.K. Karlsen, med formaning, forventninger og fokus.

Del 1 av fagkurset inneholdt grunnleggende opplæring innen de tre fagområdene OP, KO og våpen. Et stykke ut i utdanningen ble OP- og KO- utdanningen sammensydd ved hjelp av VBS 2, artilleri-simulator på PC. Etter de fire første ukene med utdanning kom den første skarpskyting-søvelsen på kurset. Her gikk elevene under ledelse inn i alle funksjoner i OP, KO og på Kanon. Det ble gjort en del erfaringer både på å gafler granater og hvordan livet på kanon styrker kroppen.

Del 2 startet etter sommeren på Setermoen. Her fikk elevene en uke med repetisjon innen hovedfagfeltene. Det ble også i år slått fast at glemselskurven fortsatt eksisterer. Uke to var de store eksamensøvelsen. Her skulle elevene Sertifiseres i KO, og godkjennes i OP og som gruppesjef. Dette gikk stort sett bra, og det var en relativt stor overgang i KO og på linja å gå fra en kanon på Rena i del 1, til et fullt kanonbatteri på seks kanoner.

Øvingsapparatet som var satt i sving var hele Btt Olga, samt en kanongruppe fra Btt Piraya. Foruten å støtte fagkurset skjøt batteriet også for Krigsskolens artillerikurs (sekundærildlederkurs for alle kadetter i 2. avdeling) og JTAC grunnkurs. Selv om meldingen «ingen sikt i OP» ble meldt over samband rett som det var, ble det skutt mye. I løpet av fire skytedager ble det skutt over 1100 granater fordelt på alle tre kurs.

Siste uke av fagkurset startet med teoretisk eksamen i alle fag. Etter denne prøvelsen var unnagjort, startet utdanningen med taktisk bruk av artilleri som samvirkeoffiser. Det ble gjennomført to TØUT'er (taktisk øving uten tropp) i området rundt Setermoen. En offensiv operasjon i området Heia, og en defensiv operasjon i området Sørvalen. Her lærte elevene hvordan utnytte artilleriilden til støtte for manøverstyrkene.

Etter en kort hektisk uke med kart, PBP (plan og beslutningsprosess) og OP-off's anbefaling var det kursavslutning i den gamle ærverdige Artillerimessa. Kvelden ble innledet med en gjennomgang av alle rommene så vel som historien til messa av Æresartillerist Selmer Hagen. En bedre middag ble fortært, og heder og ære utdelt til fagkurselevne.

Bestemannspremien gikk til Løytnant Karl Jonas Vandbakk, fra gjennomgående Krigsskole.

Avslutningsvis vil jeg på vegne av Artilleriskolen / HVS takke Artilleribataljonen for god støtte til gjennomføringen av Fagkurs Artilleri 2012.

GBU avslutning på Setermoen

Av Jan Petter Huseby, Formann AOF

Lørdag 23 juni

Lørdagen var det åpen dag i Setermoen leir, og pårørende, gjester og publikum strømmet på. Rett utenfor spisesalen ved steindamene var det entré til demo-området, og det var satt opp store blås-opp-telt og leke-innretninger for barn, samt at det var gratis pølser, is og brus til publikum. Flere familiekoordinatorer var også tilstede for å gi informasjon til de besøkende.

Vi snakket litt med disse koordinatorene som det er én av pr bataljon, og som fungerer som bindeleddet mellom avdelingen og de enkelte familier: Dette er en ordning som har vart noen år nå, og som fungerer meget godt ifølge tilbakemeldingene. Soldatene får hele tiden nok av informasjon både tidlig og underveis i tjenesten, under forberedelser til utestasjonering, og videre ifm tjenestegjøringen

i intops. Men familiene har ikke denne daglige kontakten med avdelingene slik soldatene har. Da trenger de en kontaktperson hos Forsvaret, og det er der koordinatorene kommer inn. De bruker deler av tiden sin på telefon, deler av tiden hjemme hos enkeltfamilier, noe på rene informasjons-møter for å forklare nærmere hva soldatene går igjennom akkurat nå, og er også selv noe ute i intops med soldatene (ev har slik tjeneste fra før) for å være oppdatert på hva som rører seg i innsatsområdet. Andre ganger har de også fra tid til annen familiene med ut til der soldatene tjenestegjør i utlandet for å vise hvordan soldatene har det. Både soldatene og familiene er skjønt enige om at ordningen med familiekoordinatorene fungerer meget godt, og ikke minst: Familiene er langt tryggere nå enn før, de er informert langt bedre enn før, og føler seg godt ivaretatt.

Bortover Molund-gata var det stilt opp et 20-talls eldre kjøretøyer inkl motorsykler som det var tillatt å prøvesitte, klå på og i noen tilfeller også lov til å haike en tur med. Mht M109 så var det mulig å få kjøreturer med den også. Mangt et lykkelig barne- og ungdomsfjes var å se rundt om, og også ivrige voksne ble med på prøve-turer. Da vi slo av en prat med eierne, viste det seg at mange av dem var med i foreninger som hadde som målsetting å ivareta eldre militærhistoriske kjøretøyer.

Det var artig å se hvor godt de hadde greid å restaurere biler, vogner, lastebiler og sykler. Deler var hentet inn både fra USA og Tyskland etter det vi registrerte, og var det helt umulig å skaffe en spesifikk del, ja så hadde de laget den selv (!) Imponerende. Lenger opp i Molund-gata hadde HV en demo av forskjellige våpen, og det var lagt ut underlagsmatter slik at man kunne legge seg ned på bakken og «prøveskyte» f.eks et tomt skarpskyttergevær. Våpenet lå godt i skuldergropa og vi hadde følelsen av å håndtere et avansert våpen som var lett å bruke da vi la oss ned på matta vi også. Ellers var alle artillerikjøretøyer tilgjengelige for klatring, spørsmål og bildetaging på plassen utenfor garasjene.

Etter et par timer her, var det tid for å skifte til finstas. Like etterpå innfant vi oss utenfor Molund, undervisningsbygget med aula, klasserom mv rett ovenfor steindamene og spisesalen, der foreldre og familie til de nybakte sersjantene også samlet seg etterhvert

som klokken nærmet seg avslutnings-sermonien. Alle trakk inn i aulaen, og i en klargjort sal med flaggborg og det hele fant alle sine plasser. Foran en fullsatt sal entret BAS og Artilleri-inspektøren scenen, og sermonien begynte: Etter de innledende taler ble det overrakt bestemannspremier, der AOF også deltok. Bestemannspremiene gikk til: Sersjant Jordanger i ledelse og instruksjon, Sersjant Oskarsen i mestrings, Sersjant Lien i fysisk fostring, sersjant Jordanger i militære fellesfag og Sersjant Granerød i bran-sjefag Artilleri.

Etterpå ble GBU-elevene formelt be-skikket til sersjanter og så var denne delen av programmet ferdig. Deretter forlot BAS og Artilleriinspektøren lokalet, og så fulgte alle de andre etter.

Avslutningsmiddagen begynte to timer etterpå, slik at det var litt tid for omkleddning og avslapning for de som hadde behov for det.

Alle hadde innfunnet seg utenfor artillerimessa (bygning 118) da kullet under ledelse av kullsjef Allan Rasmussen kom masjerende fram til de frammøtte familiene og gjorde holdt og front der før de så ble tredd av. Deretter ble det tatt kullbilde og bilder til alle aktuelle lokalaviser i distriktene som de ny-bakte sersjantene hadde tilhørighet til. Så inviterte sersjantene selv inn til avslutningsmiddagen, og det var et flott arrangement. Hele festen var ar-rangert av GBU-elevene, og det var de som sto for all organisering og gjennomføring: De hadde toastmas-ter, talere, underholdt med dikt, sang, vitser og video-snutter fra GBU-året. Meget overbevisende. Vi noterte oss

også at befalsutdanningen stadig utvikles. Etter hvert som vi nå i mange år har hatt personell ute i INTOPS, har store deler av den nye Hæren fått internasjonal bakgrunn og kjenner krigens krav bedre enn noen, selv om krig er et ikke politisk korrekt ord å bruke riktig enda.

Det som er poenget her, er at Hærens personell etter hvert har blitt svært gode fordi de har fersk og første-klasses erfaring fra tjeneste i uten-landsmisjoner der man i tjeneste for Norge i praksis er i krig eller i det

minste i miljøer med krigslignende tilstander. Denne type tjeneste stiller enormt høye krav til personellet, og former veldig gode soldater og befalingsmenn. De samme befalingsmenn overtar etter hvert ansvaret for befalsutdanningen hjemme i Norge: Dette beriker befalsutdanningen på en uvurderlig måte. Vi var meget imponert over det Andreas Sørum gjorde som kullsjef for de GBU-kull han hadde, og er fortsatt imponert over det. Men etter årets avslutnings-høytidelighet har vi etter det som nå kom fram skjønt at befalsutdanningen siste året er bragt enda et hakk framover. Det bør jo også nevnes at Sjt Bjørnar Granerød fra GBU-kullet faktisk var best blant alle GBU-elever i hele Hæren dette året! Kullsjef Allan Rasmussen og hans kullbefal har gjort en fremragende jobb med kullet, og det var rett og slett imponerende å høre hva elevene hadde gått gjennom av program, utdanning, øvelser og opplegg i året som gikk. Kullsjefen minnet også i talen sin om at vi faktisk har nødvendig dokumentasjon på hva som gjelder dersom en helt ekstraordinær situasjon skulle oppstå. Vi har nemlig fortsatt «Plakaten på veggen», som tidligere hang på de fleste militære kontorer, og som stadig er like gyldig som før. Kullsjefen delte ut et innrammet eksemplar av dokumentet til hver av de nye sersjantene, og høstet stor og lang applaus fra foreldre, familie og øvrige gjester. BAS fikk også et ek-

semplar til sitt kontor. Kullsjefen minnet videre om det ansvar sersjantene har for å løse oppdraget og ta vare på sitt personell, og ga gode råd videre på ferden til de nye sersjantene.

Etter middagen var det klart for «lettere avdeling» i barlokalene, med kaffe og avec. Også her underholdt GBU-elevene, og praten gikk til langt utover kvelden.

Stor takk til Artilleriinspektøren, BAS, AOF-Nord, Selmer og Tore, Kullsjef Allan Rasmussen og kullbefalet for et flott opphold og en minnerik reise. Resultatet vi fikk se av befalsutdanningen siste året gjorde et solid inntrykk. Og ellers deltar vi gjerne på andre utflukter som AOF-Nord arrangerer i tiden framover. Hyggelig også at AOF-Nords arbeide og turer har medvirket til at det har kommet en god del nye medlemmer til foreningen den siste tiden fra Artilleribataljonen.

Kultur og tradisjon

Hvis vi tar et lite tilbakeblikk til et av de aller første avsnittene i denne artikkelen, brukte vi uttrykket «dessverre» ifm at det gamle vaktlokalet skulle rives, fordi vi både ser og skjønner at hele leiren om noen år vil være kommet svært langt mht å tilrettelegge for nye tider, med nye bygg og nye anlegg nesten overalt: Ja faktisk så langt at veteraner som ikke da har vært her på 10-15 år knapt vil kjenne seg igjen, og hvem vil da huske noe som helst av

hvordan det var før? Om det er lov til å ønske seg noe, hadde vi ønsket oss tre ting ettersom den gamle artillerimessa (bygning 118) allerede er besluttet bevart etter det vi erfarer:

1) Bevar den gamle porten til MFABN og 2) Bevar det gamle vaktlokalet (ev sett opp et nytt hvis årsaken til at det nå trolig skal rives er at det ikke er formålstjenlig å vedlikeholde det gamle lokalet lenger). Sett opp et gjerde rundt det hele på noe rundt ca 50x150 meter eller så. Det burde holde for å også dekke funnstedet til de gamle portstolpe-granatene som nå er dagens «Selmer» og «Tore» ca 150 meter inn den gamle leirgata mot artillerimessa. Etabler der rundt gamleporten, vakta og funnstedet et område som f.eks kan kalles for «museet» eller «modellkammeret» eller et annet bedre egnet navn, der alle de gamle gjenstandene etter hvert kan komme i sitt rette miljø hvis de «kastes ut»/ fjernes / flyttes annet steds fra.

La f.eks AOF-Nord ev med støtte fra Velferden styre området og drive det som museum hvor det tas inngangspenger, akkurat som museet litt lenger bort på stripa rett før Setermoen sentrum, og så trenger det f.eks bare være åpent etter avtale. Hvis noen da lurer på hvor problematisk det vil bli å trekke masse publikum inn dagens vaktlokale 5-600 meter lenger borte, så trenger ikke det bli noe problem. Modellkammeret eller museet om man heller vil kalle det for det, må jo selvsagt ha inngang som i gamle

dager: Inn gamle-porten! Da kommer man altså inn på en inngjerdet plass – riktignok på militært område – men som man har full kontroll på, og der publikum ikke har mulighet til å myldre innover i leiren.

Til slutt: Ønske nr 3: Bevar for all del Skaugum! Bevar Skaugum ved å flytte også Skaugum bort til Modellkammer-området ved gamleporten og vaktlokalet i tide, når det enn måtte være. Eventuelt helt inntil eller i nærheten av den gamle artillerimessa. På den måten vil man kanskje redde hytta ettersom det allerede er registrert rykter om at også den kanskje må flyttes i tiden som kommer: Forsvarsbygg gikk etter det vi fikk høre med på å bevare den gamle værtjeneste-kuppelen som senere ble gassbu tidligere i år pga dets helt særegne og spesielle form (finnes ikke maken i hele landet såvidt vi forstår), og likevel fjernet de det plutselig noen måneder senere når ingen så det. Siden har det vært søkk borte og ingen vet tilsynelatende noenting om saken. Vi i foreningen har selv et godt forhold til Forsvarsbygg, men det kan være viktig i saker som dette at man har en god og tett dialog, slik at misforståelser kan unngås. En annen ting som kanskje kunne vurderes, er at man inviterer de tyske soldatene som i sin tid bygget Skaugum, opp en tur til Setermoen mens det fortsatt er noen gjenlevende av dem: Noen av dem har allerede vandret, men etter det vi erfarer lever to eller tre av dem fortsatt.

Hvis AOF-Nord drar i gang dette, så kommer vi sørfra for å delta!

Beklager noen litt frie ytringer her, men når f.eks Sør-Korea – som i dag er en av verdens ledende industrinasjoner – evner å ta vare på kultur og tradisjon ved å fortsatt beholde den lille jordlappen der det norske feltsykehuset sto i 1950-53 urørt midt blant dagens moderne høyhus og annet som minne for ettertiden, så bør vi vel klare dette på Setermoen også? De klarer jo på Rena å etablere et modellkammer der, og dette koster ikke mange penger – dette handler hovedsakelig om å la det som er tilbake få lov til å få stå, (ev flytte det noe), og om vilje til å la det skje.

Vel – andre enn oss får avgjøre om innspillet ovenfor mht kultur og tradisjon bør gjøres noe med eller ikke. Innspillet er bare et forslag - det finnes sikkert også andre og mye bedre forslag enn vårt. Nok en gang tusen takk for et flott opphold.

Det er så mange gledelige ting som skjer på Setermoen for tiden, at vi føler oss rimelig sikre på at alt rundt kultur og tradisjon også vil bli ivare tatt både på en betryggende måte, og på en måte som alt personell tilknyttet avdelingen kan stille seg bak.

Jan Petter

Sjefer i Artilleribataljonen anno 2012

I dette nummeret av NAT gir vi en kort presentasjon av sjefene i Artilleribataljonen anno 2012.

Artilleribataljon/Brigade Nord

Grad/navn: Oberstløytnant Ole Kristian Karlsen
Stilling: Sjef Artilleribataljon/Brigade Nord
Bakgrunn: Oblt Karlsen overtok ledelsen av bataljonen i desember 2010, og avløste gjennom dette Oblt Lars Huse.

Grad/navn: Major Randi Åste Huse
Stilling: Nestkommanderende Artilleribataljon/Brigade Nord
Bakgrunn: Maj Huse overtok som nestkommanderende i august 2012 etter Maj Per Martin Adolfsen og har siste året gjennomført Forsvarets Stabsskole. Huse har hovedtyngden av sin tjeneste fra artilleriet hvor hun har tjenestegjort innen KO, kanon, OP og tren samt som admoff, BO og BS. Videre har hun tjenestegjort ved Artilleriskolen som instruktør i og sjef for våpengruppen og har en kontingent i Afghanistan.

Grad/navn:

Stilling:

Bakgrunn:

Kaptein Magnus Brunsell

Sjef Btt N/Artilleribataljon

Brunsell har også bred Artilleritjeneste og har tjenestegjort både på kanon, KO og i OP samt at han har vært innen FAC/ JTAC miljøet en årrekke. Brunsell har to deployeringer til Afghanistan, også innen FAC- faget og han har tjenestegjort som instruktør FAC/ JTAC ved Artilleriskolen i fire år før han overtok som sjef Btt N i august 2011.

Grad/navn:

Stilling:

Bakgrunn:

Kaptein Einar Berntsen

Sjef Btt O/Artilleribataljon

O-batteriet ledes av Kaptein Berntsen, Einar. Kapteinen startet sin karriere ved befalsskolen for Feltartilleriet (BSFA) i 1998. Berntsen har bred og variert tjenestebakgrunn i Artilleriet, med hovedvekt på Kanon og WLS. Videre har Berntsen tjenestegjort som ass S-3 TmBn, og gjennomført IKOBn kurs Nederland, Bnstabskurs og Batteri-sjefskurs. Berntsen har også tjenestegjort flere ganger i Afghanistan; som G-2 mentor OMLT, IKO/tgt off PRT 11 og Sjef TOC PRT 16.

Grad/navn:

Stilling:

Bakgrunn:

Major Odd Rikard Wik-Iversen

Sjef Btt P(HRS)/Artilleribataljon

Major Wik-Iversen overtok som Sjef Btt P(HRS) i august 2011 etter Maj Tom Patrick Scarlett.

Major Wik-Iversen startet sin karriere ved befalsskolen for Feltartilleriet (BSFA) i 1995. Wik-Iversen har bred og variert tjenestebakgrunn i Artilleriet, med hovedvekt på OP og samvirke med både Pbn, Kavbn, 2. Bn, TMBN og på Brigade nivået. Wik-Iversen har også tjenestegjort som IKO/plan off ved NOBG i Afghanistan og har gjennomført IKObn kurs fra Nederland og Field Artillery Captains Career Course hos US army. Wik-Iversen kom sist fra stillingen som Sjef Btt O.

Grad/navn:

Stilling:

Bakgrunn:

Major Andreas Magnus Olssen

Sjef Lokbtt(HRS)/Artilleribataljon

Major Andreas M. Olssen overtok som Batterisjef i Lokaliseringsbatteriet 1. august 2012, etter Major Kristian Lien. Maj Olssen har en meget bred faglig bakgrunn fra Hæren. Herunder fagfelt som ArtJeger, Feltmåling, WLS, informasjonsinnhenting og etterrettingsproduksjon, samt flystøtte (FAC-JTAC). Majoren har tjenestegjort i Artilleribataljon, Etterretningsbataljon, HSTY stab, Brig N stab, FSK-HJK og sist ved Artilleriskolen/ HVS. Før han tiltrådte som Sjef i Lokbtt kom han fra stillingen som Sjef Flystøtteseksjon/ Artilleriskolen/ HVS (NOR AGOS).

Grad/navn: Kaptein Trond Thorsen
Stilling: Sjef Stabsbtt/Artilleribataljon
Bakgrunn: Kapt Thorsen tok over Stabsbatteriet i august 2012 etter kaptein Per Tangen. Thorsen startet i Forsvaret som vernepliktig i 1996, har utdanning fra BSFA og KS, har tjenestegjort i BttN, StBtt, Samvirkebatteriet, BttO innen både Kanon, ILS og OP og kommer fra stillingen som BO BttP.

Åpen dag i Rena leir og 55 års jubileum for M7-batteriet

Av Jan Petter Huseby, Formann AOF

Det er en stund siden sist det var åpen dag i Rena leir nå, så da Artilleri-inspektøren rett før jul 2011 tok initiativ til å arrangere nettopp dette, var det mange som gledet seg. Samtidig var det mange som visste at det i 2012 var hele 55 år siden Ob Gamst i 1957 var den første sjef for en selvdrevet artilleri-avdeling i Norge. Det ble derfor igangsatt initiativ for å få lagt

det gamle M7-batteriets jubileum til samme dag, og heldigvis lyktes man med dette: Dagen ble fastsatt til et tidspunkt primo september og kunngjort med en helsides møtereminder i NAT 1-2012.

Utover våren surret og gikk det med rykter om at man jobbet med å vedlikeholde førkrigs-motoren i M7'en, slik

at det skulle være håp om å få den i gang igjen også i år. Vi kunne i hvert fall håpe det beste, for det har aldri vært noen selvsagt sak at den skulle gå igjen. Undertegnede var på besøk hos Ob Gamst på Kolbotn sist gang de klarte å få start på den etter lengre tids jobbing, og da var gleden så stor på Rena at de ringte opp obersten og holdt telefonrøret ut vinduet slik at obersten selv skulle kunne høre det glade budskap av fersk motordur: De hadde fått motoren igang igjen!

Men tilbake til 2012 igjen: Våren gikk, og deretter ble foreningens sommerprogram gjennomført. Selv om det jevnlig var litt snakk om hvorvidt M7'en kom til å klare å starte eller ikke denne gangen, var det fortsatt noen uker igjen til september. Men så kom dagen – 7.9.2012 – som mange hadde ventet på: Med kameratkjøring i større forband tok hele 79 personer turen til Rena denne dagen, hvorav 23 AOF-medlemmer og artillerivenner samt 56 veteraner fra M7-batteriet. Første post på programmet var en halvtimes «reunion-kaffe» og registrering av frammøte. Det var stor gjensynsglede blant veteranene, og det var nesten rørende å se hvor dypt lojaliteten satt i karene. En av veteranene hadde vandret, og siden hans far ikke lenger var blant oss, stilte sønnen i hans sted etter alt de hadde hørt om Ob Gamst! Slikt samhold finner man normalt bare i avdelinger som over lang tid har vært gjennom tunge strabaser

og store anstrengelser sammen, men det var med all tydelighet klart at Ob Gamst hadde vært mer enn en svært god leder. Han hadde i alle år sett den enkelte, følt omsorg for dem og kunne fortsatt navnet på nær alle. I hvertfall hørtes det slik ut i småpratene som gikk utover resten av dagen. Kaffepausen tok slutt, og så var det tid for orientering fra Artilleriinspektøren, Ob Tor Øen.

Vi fikk en fyldig orientering av inspektøren, med informasjon om alt fra organisering, materiell-prosjekter og kampluftvern, til info om Regionfelt Østlandet og tiltak innenfor kultur og tradisjon. Mye av dagens organisasjon synes å ligge relativt fast framover, men for å sikre operativ kontroll med luftvernet, blir det lagt inn i Artilleribataljonen. BK blir med videre og det er ikke aktuelt å øke kaliberet der for å få lengre rekkevidde: 81mm beholdes, og trinnet over det skal være artilleriskytsene. GSV og HMKG videreføres, der sistnevnte får noe utvidede sikrings- og innsats-oppgaver som

konsekvenser etter terrorangrepet 22. juli 2011. Internasjonale operasjoner (eller «INTOPS» i dagligtale) opprettholdes omtrent på samme nivå som i dag: Plantall er 250 hoder som før, noe som i praksis ofte betyr 4-500 offiserer, befal, grenaderer, spesialister og sivile ute i tjeneste til enhver tid. Når det gjelder skytefeltet er langdistanse-standplassene på 25 og 30 km klare, og den på 35 km er i prosess. Dagens visning av materiell mv ute på 30 km ble avlyst få dager før 7.9.2012, fordi det ville gå uforholdsmessig lang tid med kjøring fram og tilbake på grusveier – totalt 1,5 timer tur/retur Rena leir. Istedenfor fikk vi se en rekke bilder fra hvordan det er der ute, noe som ga oss et fullgodt inntrykk av forholdene. Vi vil dessuten få invitasjon til framtidige skarpskytinger derfra. Det samme gjelder når det nye simulatoranlegget står klart på Rena trolig neste år en gang etter noe innkjøring med videre.

Artilleriets kapasiteter er i ferd med å nå et nytt nivå med den nye ammunisjonen som følger med innføringen av Archer. Med rekkevidde på 60 km når man nå så langt at Hærens taktikk vil måtte ta innover seg de økte muligheter vi besitter, slik at man utnytter våpnet som den styrkemultiplikator det er. Og det er ikke bare rekkevidden som er god mht de nye Excalibur og Bonus-granatene. Med styring i sluttfasen av banen kan granatene styres direkte i målet, med de fordeler

det medfører; bl.a mindre ammunisjonsforbruk og uttak av fiendtlige stillinger og kjøretøyer med kirurgisk presisjon. Og ifm beskytning av stridskjøretøyer sørger den smarte ammunisjonen bl.a ved hjelp av laser avstandsmåler, søkeradar, kunstig intelligens med tanke på gjenkjenning av stridskjøretøyer mv, for at riktig mål beskytes. Og en tilstrekkelig dimensjonert ladning slynges med hele to km i sekundet (!) mot det hjelpeløse kjøretøyet, som umiddelbart settes ut av spill.

På spørsmål fra inspektøren kom også oblt Borkhus med noen kommentarer rundt dette: Det ble pekt på at Artilleriet med de nye kapasitetene innehar så store muligheter for å påføre fienden tap, at vi må sørge for å nyttiggjøre oss dette ved å kommunisere det til øvrige miljøer i Hæren. For dette MÅ komme inn i vår framtidige taktikk. Det ble videre framholdt at det er viktig at vi ikke bare bytter ut det gamle artilleriet med Archer og ny ammunisjon som om det er en 1 til 1-svitsj. Her må vi sørge for at når vi legger sammen en og en, så får vi tre eller kanskje tre og en halv! Så stort er det framskrittet vi snakker om her. For Artilleriet får med dette egenskaper som fly-levert innsats fram til nå har vært alene om. Riktignok ikke med så kraftige ladninger som fly kan frakte, men med samme evne til å levere utrolig presisjon langt inne på dypet av fiendens territorium, og

da klarer man seg i det store flertall av tilfeller med de ladninger vi nå kan skyte med artilleri-enheter. Avslutningsvis ble det sagt at vi bare må vi få til å integrere dette i ny taktikk. Og vi er så enige, så enige med både ham og inspektøren her.

Avslutningsvis rundet Artilleriinspektøren av med en orientering om kultur og tradisjon. Veldig mye er gjort det siste året, og det er i samarbeid med Forsvarsstaben blitt enighet om å nytte bygningen bak kapellet i Rena leir som nytt lokale for Artilleriets modellkammer. Når det gjelder den gamle M7'en, så er det spandert total-overhaling på den på verkstedet i Bjerkvikrenovert av Rinnleiret tekniske verksted det siste året og Erik Sørli har justert motoren, slik at vogna som del av samlingen skyts på Rena har fått oppgradert standard og framstår nesten som ny. Dette er gjort fordi det er rimeligere å reparere og vedlikeholde opp til god standard med en gang, enn å kontinuerlig klatte og klatte med litt av gangen, og i tillegg være nødt til å slite med stadige drifts-avbrudd og problemer. Vogna er derfor forventet å fungere utmerket ifm dagens 55 års jubileum, og det skal i tillegg til oppfølgings-vedlikehold også settes opp et enkelt tak over M7'en og flere andre skyts. Erfaringer viser at materiellet forringes unødig raskt dersom det står ute under åpen himmel. På noen års sikt håper man å få materiellet innendørs, slik at

man bedre kan ivareta skytsene for å bevare kultur og tradisjoner på et mer forsvarlig og hensiktsmessig nivå.

Det er videre satt av ressurser til å skrive regiments-historie for AR1 og AR6 samt befalsskole-historien etter 1997, ved at det foreløpig er satt to personer på saken: Morten Berntsen har kontor på Terningmoen på Elverum og har fått historieskriving sørpå som oppgave. Det er videre inngått kontrakt med Selmer Hagen nordpå mht å skrive historie derfra. AOF-medlemmer og artillerivenner over hele landet oppfordres til å sende inn bilder og tekst om de har noe, til der kultur- og tradisjonskontoret holder hus tre mil sør for Rena: Morten Berntsen, Terningmoen, 2403 Elverum.

Artilleriinspektøren fikk god applaus, og så var det lunch i Artillerisalen med alle de praktfulle og store – men samtidig godt avpassede artilleri-bildene på sydveggen. Praten gikk livlig under måltidet, og mot slutten grep Ob Gamst ordet. Vi referer talen hans her:

Obersten begynte talen med å adressere M7-veteraner og andre artillerister, og fortalte at han gjennom årene hadde gledet seg veldig over samlingene til nå, ved hhv 25, 35 og 50 års jubileet. Dagens jubileumssamling var altså den fjerde. Gjennom de gode samtaler og samvær de hadde hatt

ønsket han at jubileene skulle fortsette langt inn i framtiden, men ettersom flere og flere i M7-avdelingen nå stadig «rykket framover i køen» – han selv inkludert, så var Gamst forsiktig med å love eller garantere noe mht et nytt jubileum om nye fem år. For som han sa var det viktig at han som sjef var oppegående ved slike samlinger. Men Gamst ville gjerne ved en anledning som denne ta litt av historien til M7-batteriet, siden det er gjennom nettopp dette batteriet at selve grunnlaget for aksept for selvdrevne skyts kom i stabene utover på slutten av 60-tallet. Han framholdt at han ellers faktisk mente vi fortsatt ville hatt trukne skyts!

Da krigen var over, var det først og fremst tyske skyts som de hadde og måtte jobbe videre med. Det føltes ikke bra – de ville jo helst ha annet utstyr, men det var ikke penger til det: Gjenoppbyggingen av landet fikk prioritet, og andre samfunnsområder enn Forsvaret måtte også få ressurser. Først ifm våpenhjelpen fra amerikanerne ble det muligheter, men aller først ut var et M7-batteri som amerikanerne hadde hatt med seg til hit. Dette ville de ikke ta med seg tilbake igjen, og Norge var nesten nødt til å ta imot dette. Norge mottok senere ifm våpenhjelpen fra USA også andre nyere skyts som amerikanerne hadde til overs i hopetall, og som Artilleriet kunne ha i mange år dersom de ble behandlet pent og vedlikeholdt skikkelig. Slik var det altså at vi både fikk M7er samt trukne skyts, først 105mm og deretter 155mm skyts utover på begynnelsen av 50-tallet. Det er jo som kjent slik at ting tar litt tid iblant: Siden det drøydde med å motta ammunisjon og reserve-deler til skytsene fikk vi jo ikke brukt dem de første årene: Hele 12 år sto M7-batteriet på lager hos AR1 på Ski utenfor Oslo, før det ble aktuelt å sette opp landets første M7-batteri på Haslemoen i 1957. Haslemoen ble tatt i bruk i 1955, og hadde 2 batterier (ett 105mm og ett 155mm trukket) i Artilleribataljonen som del av Brigaden i Sør-Norge. M7-batteriet erstattet altså det trukne 105mm-batteriet i 1957.

Ob Gamst fortalte videre at da han ble spurt om han ville være sjef for det selvdrevne M7-batteriet, så hadde han allerede vært batterisjef tidligere på 50 tallet på Setermoen, men at han skjønnte at det var en enestående mulighet for Artilleriet som våpen: Derfor sa han JA til oppdraget. Da han så etterpå spurte om hvordan det ville bli med verksted og annen logistikk, var svaret at der fikk han klare seg selv: Det var enten å klare det, eller så måtte avdelingen omorganiseres over på trukne skyts. Og da ville man satse alt på trukne skyts framover var meldingen. Obersten fortsatte med å minne om hvordan det var litt annerledes den gangen – i dag er alt klart på forhånd når nye ting kommer, slik var det ikke da. Men han skjønnte at denne jobben måtte gjøres, og siden det var lite som var tilrettelagt for avdelingen til å begynne med på Haslemoen, - bl.a måtte de ha verkstedet sitt for M7'ene permanent etablert utendørs under sammenknyttede presenninger (!) –besluttet han at de tok starten ute i felt for en periode på tre mnd for å få ristet avdelingen sammen og gjøre dem gode på drill og rutiner på de nye selvdrevne kanonene. Her ble situasjonen forklart for alle soldatene, og det ble meget raskt klart at ingen var interessert i at M7'ene skulle stalles, og at avdelingen i så tilfelle måtte over på trukne skyts. Det ville for det første vært et nederlag for alle. Og ettersom soldatene også var meget oppsatt på å klare dette, så fikk de ordre av Gamst

om å gjøre alt som sto i deres makt for å få maskinene til å gå, og til å få alt til å fungere slik det skulle. Og det greide de, til gangs! Obersten fortsatte at han ikke hadde oversikt over absolutt alt soldatene fant på, men at han hadde kommet til at det kanskje var like greit. Det viktigste var at soldatene klarte jobben og at de besto eksamen med glans!

Gamst minnet mot slutten av talen om at når de om litt kom ut på utstillingsplassen, skulle de nok en gang stille opp som i gamledager, og alle skulle få se om det fortsatt var liv i den gamle M7'en. Han gledet seg like mye hver gang til disse jubileene, og han håpet det ble flere. Men før de avsluttet taffelet ville obersten gjerne takke en som har betydd veldig mye for dem alle sammen: En som har gjort det mulig for dem å få gjennomført disse arrangementene opp gjennom årene, og som de i alle henseende har kunnet ringe til for å få ordnet forskjellige ting hver gang de har trengt det. Han beordret Major Finn Fleischer fram, takket ham for alt det han hadde bidratt med, og overrakte ham en flaske av Artilleriforeningens Salut Aquavit (den har nummer 44302 på bestillingsutvalget på polet for de som ikke vet det). Deretter beordret Gamst applaus, og avsluttet så med at vi alle ville sees utenfor om litt.

Deretter rundet taffelet av, og vi bega oss ut på Messeavenyen og gikk opp

«Mikrobakken» til Øvre, der oppstillingen skulle finne sted. Kort tid etter var avdelingen oppstilt, dvs store deler av den var oppstilt, for en gjeng av veteranene var opptatt med å få vidunderet i gang. På litt avstand fra jubilantene sto alle besøkende fra AOF samt soldater og befal som var involvert i materiell-demo'en som var tilrettelagt rett ved siden av veteranoppstillingen. Og så hørte vi plutselig den kjente lyden som bare høres hvert fem år ellers: Lyden kom fra bak våpenskole-bygget, og det gikk bare et lite minutt før det selvdrevne skytset rundet hjørnet: Det var noen meget stolte soldater som bragte sjefen sin – Ob Gamst – i retning «flytrappa» som var satt opp for anledningen der han skulle stige av, rett foran den oppstilte avdelingen der det norske flagg og kvartermesterflagget var å finne på hver sin side. Og det var ingen tvil om hvem som var sjefen: Ob Gamst ble høyst fortjent nærmest båret fram på gullstol der han sto oppreist i M7'en som kjørte lett og uanstrengt med jevn motorgange, og det var et stort øyeblikk – ikke bare for veteranene, men også for alle oss fra foreningen: Den 70år gamle M7'en framstod så godt som ny etter restaurering og totaloverhaling. Og ettersom man tidligere år har vært glade for bare å få start på motoren, var årets jubileums-samling litt av en milepæl, nå som M7'en altså kunne kjøre akkurat slik den kunne i sine yngre dager.

Sikkerhetsvakten som iht UD 2-1 hele tiden gikk foran skytset i leir, dirigerte vogna helt bort til trappe-stativet. Vognføreren slo av motoren, og Ob Gamst steg deretter av. Det var taust på hele plassen de sekundene det tok for obersten å gå bort til foran avdelingen. Deretter gjorde han vending, så utover veteranene og lot det gå et par sekunder før han på ny viste hvilken taler og leder han er. Og etter en kort tale med takk for innsatsen, kalte han fram oblt Ole Eilertsen for å stå for militær-musikken: Trompeten ble traktert på en kyndig måte, og etter de høytidelige toner, ble oberstløytnanten takket av og beordret inn på sin plass i jubileums-oppstillingen. Deretter konstaterte Ob Gamst at han trolig var den første noensinne som fikk en musiker av oberstløytnants grad til å spille for seg, og det har han trolig rett i: Vi har aldri registrert tidligere at musikere på linja har hatt høyere grad enn korporal, så dette var enda en hedersbevisning for Ob Gamst at han fikk tyngde også i musikken på jubileumsdagen. Så - for å forsikre seg om at alle fortsatt hadde glimt i øyet som han sa – foretok obersten inspeksjon av avdelingen. Og det var brede smil og godt humør over hele linja, og flere benyttet anledningen til å takke obersten for alt det han hadde betydd for dem. Etter avsluttet inspeksjon, tok Gamst oppstilling foran avdelingen igjen og forventet Artilleriinspektøren. Inspektøren kom, overtok avdelingen,

og beordret deretter salutt til ære for Ob Gamst og M7-veteranene. Dette var en meget høytidelig stund for oss alle.

Etter oppstillingen var det først demonstrasjon av den totalrenoverte M7'en, og det er flere forhold ifm vogna som er nokså spesielle: Maskinen ombord er faktisk en flymotor – den er på ca 14 liter, har 400 hester og ni luftkjølte sylindere - og ble før krigen (2.verdenskrig) brukt til å holde vinger i lufta. For å ta et meget kort sammendrag av tilblivelsen av M7en, så hadde alle nasjoner allerede erfart før krigen og også etterhvert som krigen gikk - at artillerister i åpent terreng var meget sårbare for selv mindre splinter ifm kontrabeskytning og annen fiendtlig ild. Man så derfor på løs-

ninger for bedre å beskytte mannskapenes liv og for å forlenge deres strids-utholdenhet: M7'en ble raskt utviklet og deretter produsert i et stort antall i perioden 1942-44. Og selv om det ikke var snakk om noen fullstendig beskyttelse for soldatene, var det langt mer og bedre enn det som hadde vært til da. For å få mest mulig ut av det man allerede disponerte, brukte man det man hadde for hånden av gamle motorer og nyere rør. Sammen med dette ble gamle Sherman stridsvogns-skrog ble benyttet som lavett: Man bare fjernet tårnet på vogna og gjorde mindre tilpasninger der, samt bestykket den med en 12,7 mitraljøse. En god del kompromisser måtte gjøres for å få dette ihop, men man fikk det i sammen, og det fungerte – selv om det ble et tungt skyts på hele 24 tonn fikk vi opplyst. Vogna klarer moderate 33 km/t som toppfart når den går for full rulle i 5.giret. (Det er 5 gir forover og ett gir bakover, og clutchen er hard). Forbruket er da på ca 25 liter 98 oktan superbensin på mila, men går den i felt på et lavere gir - er naturlig nok forbruket langt høyere. Kompromisset som kanskje er mest synlig er bl.a at motoren med tilhørende digre kjølevifter tok så stor plass at man måtte montere røret litt over på den ene siden av vogna. Dette igjen medførte at siderettingsfriheten ble ujevnt fordelt, med 15 grader til den ene siden, og 30 grader til den andre. Derfor måtte man alltid kjøre vogna skjevt inn i stilling for å få like side-

rettingsmuligheter i hovedskyteretningen. Først under Korea-krigen 1950-53 tok amerikanerne skikkelig tak i dette med å beskytte artilleri-soldatene, ettersom nok en krig viste hvor avhengig infanteristen framme i stridslinjen var av tung ildstøtte, og derigjennom av at artilleristene overlever: Prototypen på M109 sto ferdig i 1953, et skyts som kom til Norge først i 1970.

Hadde det ikke vært for at Ob Gamst gjorde maksimalt ut av jobben som sjef for M7-batteriet i 1957 og påfølgende år, og at det noe senere på begynnelsen av 60-tallet også på Setermoen ble opprettet enda en M7-avdeling, hadde det nok aldri blitt noe M109 på oss i 1970. Obersten fortjener honnør for sin innsats, og det håper vi at vi har kunnet bidra til også gjennom denne artikkelen!

Deretter fortsatte demonstrasjonen med framvisning av dagens materiell i Artilleriet, og veteranene gjorde det klart at det var himmelvid

forskjell på før og nå: Alt var av enklere standard tidligere, men alle skytinger og andre ting gikk i orden selv om det ofte tok litt lengre tid i gamledager. Veteraner, AOF-medlemmer og artillerivenner klådde på alt fra lasere, håndvåpen, mitraljøser, nye soveposer i pose-telt, NATO-plank med glassfiber-såle, data-løsninger i M109, bombekaster, personlig bekledning og utstyr, samt mye annet.

Det som også var meget gledelig, var at vi rakk å snakke med 31 av veteranene før flokken etterpå spredte seg i alle retninger for enten kaffe, avreise, ytterligere materiell demo, eller kanskje for en spasertur rundt i leiren.

Alle ønsket å bli medlem i AOF, og siden oppslutningen var så unison – vil resterende veteraner bli tilskrevet i anledning det samme. Vi fikk imidlertid snakket med en av veteranene etterpå: Korporal Erik Østli fra Braskereidfoss rett nord for Haslemoen var en av de som sørget for å holde M7'ene i gang. Han kunne fortelle at avdelingen opprinnelig var på 32 befal og 144 mann, og at de hadde en helt usedvanlig sterk avdelingsfølelse og avdelingsstolthet. Gamst var som en far for dem, men stilte hele tiden klare krav og oppdro de unge soldatene på en god måte. (Så god at flere foreldre skrev takkebrev til Gamst etter det vi har hørt andre steder). Orden og disiplin og rettskaffen opptreden var viktige saker for Gamst. Og en ung gjeng med soldater måtte jo holdes aktive hvis de ikke skulle finne på altfor mye sprell og fanteri som korporalen sier, men Gamst var også med på alt, og deltok også ifm alle idrettsarrangementer, og han var sprek i tillegg - det var ytterst sjelden at noen av soldatene f.eks slo ham på ski.

Tilrettelegging for veteraner

For de som ikke har besøkt Rena leir enda, men som kanskje føler dette er

ett av stedene man kan reise til for å minnes og hedre sine veteraner, har man en god mulighet til nettopp det her. I syd enden av oppstillingsplassen foran undervisningsbygget, like ved vanntårnet, er det etablert et minnested over falne veteraner.

Stedet ligger litt mindre synlig til, men er plassert på en akkurat passe diskrete måte, slik at man får den fred, ro og verdighet som det skal være rundt slike steder.. For AOF-medlemmer, artillerivenner og andre som ønsker å besøke minnestedet kan man kontakte Finn Fleischer på mail ffleischer@mil.no ev pr mobil 4889 6544.

Stor takk til Artilleriinspektøren, hans stab og alle andre på Rena og på verkstedet i Bjerkvik som bidro til å gjøre denne dagen flott for oss alle!

Diverse info fra AOF

1 AOF takker for innspill fra Ob Ivar Viddal i Brumunddal, ifm at det foreslås at alle de Stae Barbara-riddere som ikke lenger har noen tilhørighet til avdeling, får nettopp dette. Vi har tidligere ved et par anledninger pekt på dette i NAT, og har etter behandling i styret kommet til at vi selvsagt må inkludere alle disse ridderne ifm innkallinger til Barbara-feiringene. Mange avdelinger som feiret Artilleriets skytshelgen har blitt lagt ned de siste tiårene, og da hang plutselig en rekke riddere «i løse luften». De Stae Barbara-riddere som pr i dag ikke inviteres noe sted, oppfordres til å ta kontakt med AOF, slik at vi kan være behjelpelige med å få innlemmet dem i de aktuelle registre hos gjenværende avdelinger. En ting er at alle AOF-medlemmer kan være med på Stae Barbara-feiring hvis det er plass, men riddere har krav på invitasjon, og det må vi sørge for at de får.

Kontaktperson hos AOF (ifm Stae Barbara på Rena) er:

Egil Bakke, mobil 909 88 543, eventuelt e-post til: styret@artilleri.no.

Kontaktperson hos AOF-Nord (ifm Stae Barbara på Setermoen) er:

Selmer Hagen, mobil 412 44 004, eventuelt e-post til: selmer_hagen@tele2.no.

NB! Rena og Setermoen arrangerer alltid festen den fjerde desember, og er hovedstedene som samler de fleste deltagere som feirer Stae Barbara i Hæren. Det er også andre steder som feirer, bl.a Kristiansand, Oscarsborg, Stavern og Fredrikstad. Disse legger sympatisk nok arrangementet til helgen før eller etter 4. desember, slik at de som ønsker det kan delta på to ev tre feiringer det enkelte år. Kongsberggruppen har også egen feiring, der bl.a Ob Gamst har holdt taler om hvordan tingene forholder seg mht Stae Barbara og andre historiske forhold. Vi har foreløpig ikke besøkt feiringen på Kongsberg, men vil se nærmere på den muligheten.

2 Ifm beslutning på årsmøtet i mai 2012 (10 mot 9 stemmer), ble det besluttet å innføre mulighet for livsvarig medlemskap i foreningen. Se årsmøtepapirer og referat fra årsmøtet. Etter flere modeller har forslagene blitt vurdert som altfor dyre. Som en mellom-løsning foreslås derfor en løsning her i NAT nr 3-2012 som vil være på høring til 15.12.2012 ev til NAT nr 4-2012 kommer ut hvis det kommer ut før den datoen. Dersom forslaget ikke avstedkommer massiv motstand, vil forslaget bli gjort gjeldende f.o.m 01.01.2013.

Nærmere info kommer i NAT nr 4-2012. Den nye ordningen innebærer at medlemmer kan oppnå livsvarig medlemskap fra fylte 30år. For alder 30-49 år vil livsvarig medlemskap koste 22x den til enhver tid gjeldende kontingent. For alder 50-69år vil det koste 14x, og for 70år og eldre vil det koste 8x kontingenter.

På årsmøtet mai 2013 vil saken tas opp til evaluering/justering og vil da enten bli terminert eller videreført. Innspill kan sendes til: styret@artilleri.no .

3 AOF retter: I forrige nr av NAT (nr 2-2012 side 41) kom vi i skade for å skrive at BSØA ble opprettet i 1966. Riktig årstall skal være 1963.

Vi takker Kristian Vikdal for et våkent øye og innspill med rettelser: Han ble beordret dit som instruktør høsten 1964, og da hadde skolen allerede eksistert ett år etter det vi erfarer.

4 Styret i AOF har pr i dag ingen muligheter til å sende medlemmene et bursdagskort ev en annen oppmerksomhet i anledning runde tall (f.eks fylte 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90 år osv). Det åpnes derfor for frivillig registrering av fødselsdato og år for medlemmene. Det anmodes om at fødselsdag, måned og år kan sendes til: styret@artilleri.no for de som kunne tenke seg slik oppmerksomhet. På forhånd takk.

5 Styret i AOF har besluttet etter turen til GBU-avslutningen på Setermoen også lagt inn artilleri-slips i prosess for bestilling, innenfor de budsjett-rammer som årsmøte fastsatte. Interessen ifm slipsene var langt større hos de unge sersjantene enn vi hadde regnet med: Da et par karer fikk valget mellom Salut Aquavit 5 cl (de små søte flaskene som også har samme bestillingsnummer på polet som helflasken – 44302) og artillerislipset, ble det nesten krangling om saken. Forholdet ble avgjort med stein-saks-papir-leken, og det var en meget lykkelig kar som fikk slipset. Det blir også bestilt nye sett med slipsnåler, mansjettknapper mv, samt kortstokker osv – alle med motiv av Artillerimerket fra 1936.

6 Når vi først er inne på Artillerimerket fra 1936, er foreningen opptatt av at merket skal brukes ofte og mange steder, men samtidig på en naturlig måte. Etter noe fram og tilbake mht plassering på brevark og maler, har det vært diskutert om det kan stå noe med liten skrift over merket. Enkelte mener at det kan gjøres (i likhet med slik det f.eks har vært gjort ifm artillerireglementer i alle

år, der det på f.eks «UD 8-16» står oppe i hjørnet over merket), andre mener at det ikke kan gjøres utifra henvisning til heraldiske regler.

Nå har det seg slik at mange merker opp gjennom historien ikke er heraldisk korrekte men likevel har blitt så kjære at man har beholdt dem likevel (Oslos kommunevåpen er bare ett av mange etter det vi erfarer). Det samme gjelder for Artillerimerket av 1936 som er et veldig kjært merke for oss, men som altså heller ikke er heraldisk korrekt. Vi har derfor kommet til at vi likevel fortsetter med å bruke brevmalene våre slik vi allerede har gjort siden 75års jubileet for merket (03.02.2011), dvs med artillerimerket av 1936 øverst og med Stae Barbara under – begge med solid tilknytning til Artilleriet. (Saluttutvalget har imidlertid egen mal der kun Stae Barbara er med).

Vår målsetting er som tidligere at vi bør bruke merket av 1936 som Hærstaben har godkjent til bruk for oss i så mange sammenhenger som mulig. Dette for at vi skal holde merket i hevd (Merket har kun noen få restriksjoner på intern bruk i Forsvaret). For ser vi ikke merket, så glemmer vi det etter hvert. Og når det som sagt framholdes fra heraldiske miljøer at merket ikke er heraldisk korrekt, så ser vi det ikke da som naturlig at heraldiske regler heller skal kunne tilsidesette lange tradisjoner med henvisning til heraldiske regler. Vi tar gjerne en diskusjon om disse sakene, men regner med å beholde brevhodene på våre brevark som de er inntil videre. Vi ser det også som naturlig at merket etter hvert kommer med i NAT minst ett sted i hvert nummer, f.eks som et lite merke i svart/hvitt litt oppe på side 1 over innholdsfortegnelsen. Vi regner med at AOF som formell eier av bladet skal kunne ønske seg en så liten sak. Det haster imidlertid ikke veldig med å igangsette dette, men vi vil ta opp saken med redaksjonen før jul.

7 AOF har de siste årene kjørt en medlemskampanje som har vært vellykket i den forstand at vi har fått tilknyttet oss flere medlemmer. Vi har akkurat rundet 500 medlemmer og er således tilbake på vanlig nivå slik det var før de store omveltningene i Forsvaret (vi var nede på 163 medlemmer på det laveste for rundt 8 år siden, men har heldigvis klart å snu trenden ved å jobbe aktivt med å tilrettelegge program som medlemmene setter pris på). Medlem nr 500 var Jan Erik Svendsberget fra Forsvarets Logistikk Organisasjon (FLO). Vi gratulerer.

Jan Petter Huseby, Formann AOF

Utflukt med Skibladner og besøk i Smaragdgruvene

Av Jan Petter Huseby, Formann AOF

Det er ikke mye som skal til før Artilleriforeningen tar seg en tur, men dersom det dreier seg om forhold omkring Konge og fedreland, historie, Forsvaret eller kanskje spesielt kanoner og andre artilleri-tilknyttede forhold – ja, så er vi ikke vanskelige å be. En tur med Skibladner ble straks lagt inn i programmet da det i våres ble klart for oss at skipet, eller vi får vel si skibet - hadde fått 4 saluttkanoner.

Det er mange alternative turer man kan ta med Skibladner, men på de lengste rutene langsetter Mjøsa går store deler av dagen. For å sikre tid til

andre gjøremål i området etterpå, og samtidig sørge for en fornuftig logistikk mht å kunne hente bilene på samme sted – gikk vi for alternativet

på tvers av vannet: Gjøvik-Hamar-Gjøvik-turen. Denne starter kl 09:30 fra Gjøvik der båten har «overnattet», og er samtidig kanskje den fineste turen man kan ta: Her får man nemlig mer «nærkontakt» med land enn på de lengste turene. Men la oss starte med begynnelsen: De fleste av oss innfant seg ca kl 09:00.

Det var en egen stemning mens vi oppholdt oss i vente-klynga på land og avventet klarsignal for ombordstigning. Lett forventningsfulle sto vi ved landgangen og betraktet skibets oppvåkning fra natten, der det fra litt over kl 09:00 forsiktig begynte å syde damp fra skorsteinen. Mannskapet ombord hadde allerede fyret kjelen i flere timer, for det tar jo litt tid å varme opp et helt lastebil-lass med vann selv om oppvarming nå for tiden foregår med diesel og ikke med vedfyring lenger. Og det skal ikke bare bli varmt, men glovarmt og koke skikkelig dersom det skal bli noe fart på sakene. For å oppnå nødvendig effekt må steam-kokeren hele tiden ligge på ca 190-200 grader, og med flere atmosfærers trykk. Selv om veteranen fra 1856 er konstruert med tanke på lite forbruk på mila, er det klart at tre velvoksne sylindere blir tørste nok likevel. Vi snakker om en dobbelt-virkende, sleideventilert kraftkar med direkteoverført moment rett ut på skovlene i rene Reodor Felgen stil. Og det er direkteoverføringen som reduserer forbruket får vi vite – På den måten blir det minst mulig

omdreininger og tilsvarende lite fyltingskrav mht damp fram og tilbake i systemet: Dampen driver nemlig først stemplet opp, og deretter ned igjen ved hjelp av et sinnrikt ventilsystem. Og siden det er mest trøkk i dampen i starten, er sylindrene av ulik størrelse men har samme slaglengde. Den minste har boring på snaut halvmeteren (40cm), den mellomste på 66 cm, og den største har kvadratisk boring ganger slaglengde på hele 103 cm x 103 cm. På denne måten brukes altså dampen hele seks ganger ifm at den med enorm kraft dytter «den minste bukkene bruse» av gårde først ut og så tilbake igjen. Deretter går dampen med noe redusert trykk til mellomste mann og gjør det samme der, og når også den største lokomotiv-klasse sylindren har fått hjelp fram og tilbake – ja så er futten i dampen brukt opp, og en egen vakuumpumpe hjelper til for å fjerne restene i storsylindren før neste runde damp er på vei. Men konstruksjonen gjør altså at alle tre yter samme kraft selv om stemplenes diameter er ulik – det avtagende trykket i dampen er nøyaktig avstemt med den stempelflate som skal skyves att og fram. Og med en 60 graders splitt på veiv-akslingen er det jevnt drag hele tiden når den ene sylindren tar over der den andre slipper. «Den går jo som en rekkesesker» var en av kommentarene vi hørte midtfjords, og det var kanskje ikke så verst beskrivelse, for maskinene sparker godt ifra med hele 400 hester.

En liten tur opp fra «vente-gropa» i forsenkningen ved landgangen hadde allerede avdekket de fire saluttkanonene framme i baugen på skuta: De var pent anbragt i to tette par på hver sin side, helt framme i stavnen. De var blankpusset og klare, og kapteinen forsikret oss om at, jo – det skulle bli salutt så sant det ikke regnet. Hele reisefølget krysset fingrene og håpet på tørt krutt.

Mens vi fortsatt ventet på å bli fulltalige for avmarsj, ble klokken 09:20 og de første tegn hos mannskapet tydet på at avgang begynte å nærme seg. Kapteinen kastet et blick på klokka, og nikket lett til de omkringstående skipsoffiserene, og rolig begynte

personellet på sine faste gjøremål: en med tauverk, en med landgangen og en med billettene – dvs klistremerkene som vi fikk som synlig tegn på å være registrerte betalende passasjerer. Alle besetnings-medlemmene visste hva de skulle gjøre, og alle var meget vennlige og korrekte med velpleide og nystrøkne uniformer. De øvrige av mannskapet vekslet noen ord, og gikk om bord for å klargjøre sine gjøremål der, og de første glimt av nydelige klargjorte tallerkenretter ble registrert i den gjennomgående glenna midtskips innenfor landgangen, der raske ben fraktet tomme tallerkener fra salongen til byssa, og ferdig lastet porselen ut til salongene igjen. «Har alle hos dere kommet?» spør kapteinen.

«Nei, de har ikke det» måtte vi medgi, og prøvde på ny å få tak i de resterende pr mobil. Klokken tikket videre, og med et jevnt tilsig av reisende framover til kl 09:25 da vi bare manglet et par personer – fikk vi heldigvis vite at det på «morra-ruta» kunne innrømmes slakk på et par minutter hvis noen hadde feilberegnet tiden.

De siste kom, og dermed var vi klare med våre 20 deltagere. Langangen ble umiddelbart tatt inn, og avsted bar det kl 09:35. Vanligvis hører man at det virvles opp vann bak i større båter når man setter dem i gir, men her fikk man en slags ekko-følelse av at det plasket og sprutet på alle kanter, dog på en meget diskret måte. Kledelige tilpassede og avrundede osteklokke-skjermhus dekket selve skovlene og hindret effektivt vannsprut ombord fra de åtte hjulmonterte «padleårene» på hver side, samtidig som det ca en meter dype overflatevannet bak hver av skovlene hadde stor hastighet akterover. Båten skjøt straks fart, og med lange båtshaker og årer ble skutensiden holdt klar av risp og skrubbsår fra kaisanten. En del utslitte bildekk var på sedvanlig vis festet som fendere der, men en rugg som Skibladner lar seg ikke affisere av et par skarpe fendere hvis den først har sig og bevegelse mot betongen. Et vel trent mannskap gjorde nødvendige og godt innøvde håndgrep i en fei, og fra der vi var henvist plass på tak-paviljongen var det en fornøyelse å registrere at vi nå

faktisk hadde startet turen. Båten la seg litt over på siden ifm at vi tok en krapp sving for å få dreid snuta fra Lillehammer-retning mot Hamar, og rettet seg opp igjen da roret på ny fant steady kurs østover. Båten framstod som meget stø, men når alle de 80 passasjerer på den fullsatte båten senere sto på samme side ifm fotografering nær Helgøya, bikket den såpass over på siden at kapteinen måtte be folk om å spre seg litt over på den andre siden også for å få rettet opp skuta. Det er nemlig ingen hydrauliske stabilisatorer på denne ærverdige eldre damen.

Selv om vi hadde litt skummel værmelding denne juni-lørdagen den 30.06.2012, skulle det vise seg at skyene holdt tett: Vi fikk ingen nedbør på turen, og det var sågar noen flekker av blå himmel flere steder underveis. Sola var også å se et par ganger, men viktigst for oss nå var kanskje at det var godt og varmt i været – for det var det. Lette sommer-jakker var mer enn nok, men med bris som motvind i tillegg til Skibladners imponerende fart på 11,25 knop – var det akkurat begynt å kjennes litt uggent ut da den varme imøtekommande stemmen over høyttaler-anlegget kunngjorde snau 10 min etter avmarsj at det var servert i Fiin-salongen for oss, eller 1ste Plads Salon som det også sto på et skilt der. En mer kjærkommen melding kunne vi neppe ha fått, men det var likevel ingen som hadde det travelt. Man finner liksom en århundre-ro om

bord her – man glir på et vis i ett med 1800-tallet der man vandrer rundt med litt andakt:

Kontrollert og i ro og mak tok alle seg ned den bratte trappen til hoved-dekket, og ble vinket på plass inn i de indre gemakker: Mahogni kledde vegger og tak var godt vedlikeholdt og virket nesten nytt: Det er vel noe med det at vi lar oss imponere når et fartøy på over 150 år viser seg fra sin

beste side, og her var alle sider den beste side. Langbordet sto klart og pent pyntet til oss merket «Artilleriets offisersforening». Jo, vi fant oss straks til rette, og det ble en tett og intim stemning.

Vi hadde sørget for at alle ble introdusert for alle mens vi sto i den lille forsenkningen eller ventegropa på land like ved landgangen. Derfor var vi allerede dus og ikke Dis selv om medlemmene hadde høyst ulik bakgrunn. AOF har som tidligere nevnt de siste årene fått medlemmer fra både Sjø og Luftforsvaret, og har nå også medlemmer fra alle de gamle tidligere våpenartene i Hæren. Heimevernet og Kystartilleriet er også med, i tillegg til at en del historie-interesserte også er med sammen med andre grupper. Det geografiske spennet på hvor dagens

deltagere kom fra var også relativt stort, der de lengst langveisfarende kom helt fra Sandnes ved Stavanger: Ekteparet Anne Grete og Lasse som fylte 50 år samtidig på samme dag (!) rett forut for dagens tur på Mjøsa.

AOFs formann ønsket alle velkommen til taffelet og orienterte kort om turen og muligheter for deltagelse på andre aktiviteter ca tre timer senere ved retur til Gjøvik igjen. Så ble det tatt bilder, og flere ønsket å bli tatt bilde av med egne fotoapparater. Likevel gikk det ytterligere et par sekunder før vi syntes vi kunne begynne å spise. Det er liksom en blanding av Orient-ekspressen og Elvira Madigan stemning her, mao ærverdig høytid. Førkrigs-tvinnede elektriske ledninger lå utstrakt langsetter overgangen mellom tak og vegg, og ga lys til de

flotte lysekronene når man slo på de eldgamle bryterne. Parafinlamper var også tilstede. Eget Skibladner-servise prydet bordene, og raske frøkner forflyttet seg stille men kvikt mellom gjestene og serverte og etterfylte te, kaffe og andre ting som måtte behøves.

Alt var vel helt 100% identisk med gamle dager her, men med to unntak: Det ene var at det nå selvsagt var røykeforbud. Vi så riktignok ingen skilt om det, men det er liksom så innarbeidet hos oss i Norge nå at akkurat den saken gikk av seg selv. Og det skal vi være glade for: For når Waldorf, skinke, reker og annet snacks av de fleste typer fant veien inn hos den enkelte, ble hele reisefølget og de andre reisende gruppene straks meget snakkesalige. Man mimret om dette og hint, og knyttet nye bånd over bordet blant messingbeslåtte detaljer og århundre-gammel atmosfære. Det var liksom som man ikke hadde snakket på lang tid og hadde ekstra mye å konversere om i denne settingen. En annen liten detalj var heller ikke som i gamle dager: Den opprinnelige motoren i båten hadde to sylindre og 70 hester, noe man måtte gjøre noe med på 1920-tallet siden båten da ble vurdert å være litt daff av seg: Da fikk Mjøsas hvite svane en mye større motor som siden har sittet der fram til våre dager, og som man de første årene tok ut hele 606 hestekrefter av, nesten tigangeren av den gamle. Dette

gjorde Skibladner til Norges raskeste båt den gangen, med topphastighet på hele 17.4 knop – noe som til og med var kjappere enn Hurtigruta på den tiden. Å ta ut så vidt mye kraft av motoren medførte en del slitasje etter hvert som årene gikk, og man reduserte derfor uttaket til «bare» 400 hester for noen år siden – som altså fortsatt gir en meget god fart og framdrift på 11,25 knop. Og med fullt dreiemoment fra null omdreininger og oppover tilsvarende som på el-biler, er akselerasjonen kjapp. Med det moderate hestekraft-uttaket nå er slitasjen nær null, og borger for et langt liv for motoren. Man bruker jevnlig spesialinstrumenter for å teste slitasjegrad, men heldigvis er det nå med redusert uttak så å si null slitasje på motor og drivverk skal man tro målingene.

Under samtalene registrerte vi også at enkelte hadde sett fram til å sende postkort med eget Skibladner-stempel. Det er nemlig slik at de Skibladner-kort man får kjøpt om bord blir stemplet med eget båt-stempel før de videreformidles til ordinær postgang. På denne måten får de heldige mottagerne et påkostet kort i posten. Det koster 30,- for postkortene, og de er til salgs hos skibets postmann som også på en vennlig og en behagelig informerende måte gjør saken kjent for de som ikke vet om ordningen. Det er også mulig å kjøpe kort i kiosken, men postmannen har de fleste kortene. Man kan også poste medbragte kort om bord, men

de blir ikke stemplet med mindre man gjør spesielle avtaler med postmannen. Vi tenker fort litt på gamledager når det gjelder det å sende postkort, men minnes raskt om at det faktisk selges så mye som over syv millioner postkort i Norge på landsbasis – hvert år! Så det er altså ikke SÅ gammeldags enda, selv om mms og videosnutter kombinert med Facetime- og Skype-samtaler ellers råder grunnen hos ungdommen og hos mange voksne. Det er turistene som hovedsakelig står for postkort-kjøpet, men i dag var vi jo turister selv – og det var mange som kjøpte flere kort på denne turen.

Etter at vi hadde spist en stund la vi gjennom vinduene merke til at vi langsomt og stadig begynte å få land nærmere innpå oss mens vi raskt gled gjennom vannet, og informasjonen fra høytalerne bar sitt tydelige språk om at det om en liten stund ville være noe å se på fra takpaviljongen igjen. Vi var i ferd med å nærme oss Helgøya og skulle snart passere under den store broen. Bare 5 minutter etterpå hadde de fleste funnet veien ut og opp på taket igjen for å bivåne bropassasjen. Det er noe med broer og oss Ola Dunk: Da popper gamle Pekka og Toivonen vitser opp, og da skal alle ta bilde osv osv. Og broer er jo litt fascinerende konstruksjoner, der de som her strekker seg mange hundre meter i luften og sørger for enkel forbindelse mellom to steder. Vi har til og med hørt at enkelte nordmenn kjører fram og tilbake på broa på Atlanterhavsveien flere ganger før de får nok – det er muligens noe særnorsk dette her – ikke vet vi. Etter at flere hadde fått tatt bilde av seg selv med broen

foran og/eller bak, tok man enten opp tråden igjen i smågrupper fra der man slapp ved bordet, eller så gikk man litt rundt på båten og tittet seg kjent.

Vi begynte å nærme oss Hamar, og istedenfor å skyte salutten midt fjords avtalte vi med betjeningen at salutten skulle dedikeres til vårt medlem Johan Martin Welhaven (Politimester i Vestoppland politidistrikt på Gjøvik) som fylte 50 år nettopp på denne dagen 30.06.2012. Salutten skulle også skytes for 50-åringene fra Sandnes og for Arne Peder Lia ifm at han rundet 60 år. Og som sagt så gjort: Knappe 150 meter fra kaikanten på Hamar annonserte høytaleren det nevnte budskap, og ba samtlige om å holde for ørene: Et dempt men bestemt kanon-skudd bjeffet fra bakre høyre saluttkanon snaue to meter fra baugen, til lutter glede og begeistring hos alle de reisende. Vi følte oss litt påkostet her vi duvet av gårde på krøsus-manér, og kunne kose oss med salutt attpå. Vi må medgi at vi hadde det virkelig fint.

Reisende fra Gjøvik som skulle stige av på Hamar gjorde så, og i samråd med betjeningen fikk Welhaven komme om bord for å motta bursdagspresang. Vi hadde slått oss ned i det lille intime røykerommet midtskips som for øvrig Tiedemanns tobakk hadde donert i gave til skipet, og her tok vi imot ham: Artillerislips, foreningens Salut Aquavit og slipsnål/ mansjettknappesett ble overrakt til stor glede for jubilanten sammen med et av flere Artilleribataljons-krus vi fikk av BAS (oblt Karlsen) da vi nylig var på Setermoen. Welhaven skulle egentlig bare plukke opp på brygga

vårt medlem Nils Petter Normann fra Nord-Vestlandet som hadde reist med oss fra Gjøvik, og som skulle stige av på Hamar ifm deltagelse i Welhavens 50 års lag. Men Politimesteren var naturlig nok meget glad for at han fikk varm velkomst og salutt i tillegg.

Deretter steg Tor Imislund som er Korea-veteran og også medlem i AOF, ombord på Hamar for å ta Normans plass tilbake til Gjøvik. Vi fikk flere historier fra ham, og han var fortsatt svært glad for at det koreanske folk hadde gjort SÅ mye for de norske veteranene i ettertid (for Nils Egelien, David Randby og hele gjengen). Tor sa det slik: Koreanerne slutter aldri å takke! De hadde flere ganger vært bedt nedover til Korea for å overvære festtilstelninger, og de var kjørt hit og dit og blitt gjort stas på. Han bar følgelig både bereten og veteranmedaljen med en god porsjon stolthet.

Ettersom vi som nevnt hadde en litt skummel værmelding, hadde vi forberedt oss på det verste og til og med medbragt kortstokker med Artillerimerket av 1936 på for innendørs-aktiviteter dersom været skulle bli fuktig. Men vi hadde som nevnt heldigvis flaks som vanlig med været får vi nesten si, og det var bare moderat behov for å underholde flokken på tilbaketuren. Det gjorde vi ved å fortsette å holde hus i det lille røykerommet, og dele ut de tariff-festede AOF-turmatpakker samt kaffe og twist til alle

som ville ha. Det vil si: Kaffe og twist gled ned på høykant, men ingen orket matpakker etter det nydelige måltidet på det første reise-strekket. Ettersom det nå var tid for andre bordsetting med reisende fra Hamar – passet det godt med et lite «vannhull» i røyke-rommet, der man kunne komme og gå som man ville. Det var mye annet å se på om bord også, så mindre grupper av medlemmer og artillerivenner tok plass i mikro-salongen i tur og omgang når det passet seg slik.

En av tingene som trakk var kiosken der «vaffel-pressa» sto, og der man kunne kjøpe diverse suvenirer fra båten. Noe annet var å sitte ute framme i båten – der blåste det mye mindre enn det gjorde på til-turen til Hamar oppe på takpaviljongen. Men da vi hadde medvind tilbake til Gjøvik var det egentlig finest på toppen likevel siden det var nær vindstille der: Båtens fart utlignet vind-draget. En annen ting som vekket interesse var alle de øvrige salonger om bord. Det er godt med plass under dekk, og skulle det være ruskevær en dag – er det fint plass til alle de max 80 reisende nedenunder. (I gamledager var det tillatt med hele 230 passasjerer(!)) De samme fornemme detaljer gjør seg gjeldende overalt, og det gjennomføres tydeligvis grundig og ofte vedlikehold ombord for å holde den gamle damen i ship shape. Men det var som nevnt aller finest i Fiin-salongen der vi inntok måltidet.

Det som kanskje pirret nysgjerrigheten mest, var en rundtur i maskinrommet. Postmannen viste seg å være maskinsjef om bord, og kun hvis man spurte pent fikk man komme ned en tur. Sperrelenken ble heftet av kroken og holdt til side slik at vi kunne rygge ned trappa. Det er gjennomført god plassutnyttelse i maskinrommet, og trappa og andre smale «ubåt-korridorer» utgjør det trange «veinettet» her nede. Og temperaturen er høy, det samme gjelder fuktigheten. Sterke lamper gir nødvendig lys, men det er litt tåke her nede pga all vanndampen. Vi får melding om å holde klar av den voldsomme veivakslingen, men fikk likevel etter eget ønske lov til å snike oss forsiktig rundt hele maskinen: Vi vet ikke helt hva vi skulle sammenligne alle de bevegelige delene med, der de danset rundt og fram og tilbake. Kanskje pols i gammeldans er best beskrivende her: Stempler og stempelstenger holdt takten, men alt annet av innretninger syntes å ligge enten en halv takt foran eller bak i et tilsynelatende kaos og mylder av bevegelige deler med tilhørende smørenipler. For smøres måtte damen stadig vekk fikk vi høre, ellers ble det ikke greie på noen ting. Det var ekstra hett bakerst i maskinrommet der dampen førtes inn i sylindrene i tur og orden – måleren sto på 195 grader. Holdt du fingeren bort mot topplokket, kom du ikke nærmere enn ca 5 cm ifra metallet før du skjønnte at du aldri i verden ville forsøke å holde

fingeren nærmere eller finne på å ta bort i blokka. Her var det svært varmt. Vi fikk samtidig vite at skuta bruker 2,5 kubikkmeter diesel pr dag for å varme lastebil-lasset med vann når man kjører på full rulle med dagens nedtrimmede motor med uttak på 400 hester.

Da vi ankom Gjøvik igjen, gikk vi på ny inn med liten fart og gled rolig de siste meterne inn mot kaikanten. Akkurat passe mette av inntrykk gjorde vi oss klare til å få fast land under føttenes igjen, mens nye forventningsfulle blikk var å se i ventegropa på land. Så en liten ting til slutt her mht selve båt-turen:

Rett etter at du har gått i land, tar det noen minutter å få alle nyreisende om bord. Men venter du til like etter det, får du en veldig fin fotovinkel mht å ta bilde av båten. I det Skibladner legger seg over og svinger ut fra Gjøvik-kaia, får man et flott motiv med Skibladner bakfra: De runde formene, skovlene og flagget mot kanskje en litt mer blå himmel enn vi hadde den dagen, er et flott bilde. Stor takk til Beate Tønnesen og hennes mann for at de muliggjorde en så flott tur for oss! Vi var 20 medlemmer og artillerivenner som tok turen den 30.06, og det var også 20 på tur nr 2 den 04.08.2012.

På siste turen ble det skutt saluttt for vårt medlem Espen Hauger som giftet seg nettopp 04.08.2012 i Tanum kirke i Bærum. Siden han ikke kunne høre salutten derfra, ordnet andre medlemmer for forsikring om at salutten var avfyrt og kunngjort som den skulle: Toastmaster Sturla Heggertveit ga nødvendig orientering om saken, og senior og junior Saga som deltok på turen var sannhetsvitner som senere på dagen kunne bekrefte på bryllupsfesten at saluttt var skutt på behørig måte. Brudgommen fikk naturligvis Salut Aquavit mv i anledning dagen.

Etter båtturen var de fleste vel belåtne og reiste hjemover igjen. En liten gruppe benyttet seg imidlertid begge gangene av noen av de omkringliggende muligheter; Opplevelses-senteret midt i Gjøvik sentrum ligger vegg i vegg med Gjøvik glassverk, og begge er verdt et besøk. Og dersom man kommer fra Oslo-området og har kjørt riksvei 4 oppover via Nittedal, Hakadal og Lygnaset for å ta Skibladner, bør man definitivt kjøre riksvei 33 nedover igjen langs Mjøsas vestsida til Minnesund (vi kjørte rv 33 både på til- og fra-turen). Dette er en meget pen vei som kanskje mange ikke kjenner til, og det er vel ikke så rart. Veien var i mange år så smal og trang at man nesten burde ha en god grunn for å kjøre der. Men tok man først turen, så fikk man se mange meget pene områder. Det er ikke bare de stedvise kontraster mellom bratte fjellsider og

vannet som gjør opplevelsen, men også det etter hvert bølgende landskapet som ligner mer på Toscana etter vår oppfatning enn det Hole-folk utenfor Hønefoss mener at deres område gjør. Også alle de merkelige navnene man finner her bidrar til en egen opplevelse: Bilitt, Skumsjøen, Sillongen og Skreia er ikke dagligdags kost for urbane folk, men inngir desto mer en landsens og godslig følelse av ro og harmoni. Det er lite som haster her oppe, og når du ser butikker langs veien som det fortsatt står «Manufaktur» på, og der inngangsdøra i hvert fall ikke er nyere enn fra 50-tallet, så sier det litt om at man verken har det travelt her eller planlegger å få det.

Halvveis mellom Minnesund og Gjøvik finner du også Viken camping, der en restaurant- og cafe-båt er plassert halvveis på land og halvveis på «sjøen» som man sier her. Vi er vel ikke vant til at det settes likhetstegn mellom innsjø med ferskvann og sjø med saltvann, men her oppe er man ikke så nøye med formuleringene når det gjelder landets mest kjente innsjø. Dessuten er det i hvert fall litt salt i Mjøsa får vi vite. Sjøen er stor og våt, og det er det som er viktig. Men en viss utvikling har det vært her: Undertegnede har ikke kjørt rv 33 på om lag 25 år, og antallet større campingvogner og ditto digre spikertelt samt spesielt tilstedeværelsen av et hundretalls nyere motor- og seilbåter fortøyd til et større bryggeanlegg på

Viken camping, tyder på at flere enn før har oppdaget hvor pent og trivelig det er på disse traktene. Noen nybygg rundt om er det også selv om eldre bygninger råder grunnen. Og med forekomster av en melkerampe i ny og ne, restene av en gammel togstasjon midt i Skreia sentrum, litt skjeve telefonstolper, eldre postkasser og andre tilsvarende detaljer, så kan vi definitivt huke av de fleste kjennetegn vi i gamledager fant nettopp "på landet". Men vi fornemmer samtidig et slags mini-paradigme-skifte her – Nyere forekomster av moderne ting er på gang, og er du f.eks på jakt etter en rimelig tomt bør du nok raske på litt før prisutviklingen også her skyter fart for alvor.

Noen få kilometer fra Minnesund finner du smaragdgruvene som vi også besøkte: Her kan du plukke smaragder i vannkanten ved de gamle gruvene, men de verdifulle grønne stenene er relativt vanskelig å finne ettersom det har vært lett etter smaragder her et par hundre år allerede. Heldigvis finnes det stadig smaragder her, og bare få dager før vi dukket opp for å lete, hadde heldige «gullgravere» funnet en smaragd som var verdt hele 20.000,-. Og denne siste nyheten hjalp godt på gravelysten vår. Midt i en sving på rv 33 gikk det brått av en vei: Først kjørte vi rundt 4-500 meter nedover en lang bakke med slak sving mot slutten inn mot gården som lå der. Og straks vi parkerte på parkeringsplassen rett ovenfor hovedhuset (det første huset du kommer til der), kom det ut guider for å informere oss om hva som fantes av severdigheter. Som lete-magnet eller «teaser» på dataspråket hadde de innredet stabburet som «stein-stue» og start-strek for videre leting. Her fantes det hundrevis på hundrevis av forskjellige typer steinsorter i to etasjer, samt kart, oversikter og historiske sammendrag som i sum og til sammen skulle inspirere og motivere publikum for å egenhendig lete opp smaragder. Og alle stenene var nøye merket. Totalt sett var det flere stener her enn det var i den store stein-samlingen på Lom over Valdresflya for et par år siden, selv om antallet kvadratmeter utstillingsarealet er langt større i Lom enn her.

Stein-stua i stabburet fungerte etter hensikten – vi ble godt motivert for å fortsette turen: Stabburet med guidet omvisning var gratis, men letingen innover i feltet koster 100,-. Vi betalte for inngangen og kjørte innover og nedover grusveien de ca 5-600 meterne til en litt steinete parkeringsplass nede ved strandkanten til Mjøsa. (På andre turen den 04.08.2012 sto vi bokstavelig talt i vannkanten pga flommen). Herfra gikk det et to meter bredt tråkk innover i letefeltet som nå befinner seg på nedsiden av de gamle gruvene. Dette har delvis med sikkerhet å gjøre, og delvis også med at gruvesjaktene har fått beskyttelses-status: De eldgamle tunnelene innover i fjellet er meget rasfarlige, og er samtidig så sjeldne i sitt slag at de har blitt fredet. Bare de 3 nederste tunnelene kan man titte litt inn i så langt man tør. Stien bukte seg først litt oppover, og deretter nedover igjen mot stranda der man etter om lag 800 meter fra den steinete parkeringsplassen kommer fram til sentrum av leteområdet. Det er satt opp et par rasteplass-bord her samt en grill, og flere av de gravelystne som var her samtidig med oss benyttet anledningen til å grille pølser og annet. For det tar litt tid med gravingen etter grønne stener, for den må nemlig gjøres for hånd (!). Hvis man bruker redskap risikerer man å ødelegge verdien på smaragdene. Store stener er forholdsvis mye mer verdt enn små stener pga av sin sjeldenhet, og i mange tilfeller er også bruddstener

med islett av smaragder mye mer verdt når smaragdene ligger ”innelimt” i andre bergarter. Her i ytterkant av Oslofeltet som går helt fra området Drammen og opp til Mjøstraktene, finnes det nemlig svært rike forekomster av mange bergarter du finner lite av andre steder. Og tidligere eruptive bergarter hadde akkurat her med innslag av andre ingredienser gode betingelser for å utvikle og «bake smaragdkaker» får vi vite.

Vi fant mange pene stener ila letingen, og jubelen var stor da vi fant en liten grønn sten også. Var det en smaragd eller ikke? Spente tok vi eksemplaret med tilbake til gården etter endt leting, men fikk raskt avklart at dette ikke var en smaragd. Det var riktig nok en meget sjelden sten som ikke tilhørte det normale mangfoldet av bergarter her, men den hadde grønn Zaloflaske-farge og ikke den litt mer knalle grønn som grønne glassflasker med sitronsaft har. Og det er der forskjellen ligger rent utseendemessig: Smaragdene er pene og klare grønne, selv om de bak steinstøv i «innelimte» varianter av og til KAN se forholdsvis blasse ut i fargen til man får vasket bort støvet. Så det må en kjenner til - f.eks fra «smaragd-gården» - for å dekode om man har ekte vare eller ikke.

Vel – det var en ny opplevelse å ferdes i smaragd-land så kort avstand fra Oslo. Stedet har ikke vært veldig kjent tidligere, men takket være aktive grep

fra mor på gården og hennes to gutter, har markedsføring de siste årene sammen med andre nærliggende severdigheter bragt fart i besøk og omsetning. Det er stadig besøk her, og så vidt vi skjønner kan mye av dette tilskrives at flere områder nå samarbeider om å presentere et samlet reisemålsprodukt. Når alle de ulike reisemålene tidligere ikke ville samarbeide og bare tenkte på seg selv, fikk alle lite utbytte. Når turistene nå får presentert et område-reisemål med flere turer å ta, viser det seg i praksis at de blir lenger, besøker flere steder og legger igjen mer penger. Da blir alle glade.

På veien tilbake til Oslo-området passet vi på å kjøre innom den nye

Statoil-stasjonen på Minnesund som åpnet i mai i år: De har nå fått dusj-muligheter for publikum, og du kan også vaske tøyet ditt der (!) Vaskemaskin og tørketrommel står på inventarlisten.

Kort oppsummert var Skibladner-turene en stor suksess, og turen nedover rv 33 med besøk på restaurant-båten og på smaragd-gården kan varmt anbefales. Nok en gang stor takk til Beate Tønnesen, hennes mann, personellet på restaurant-båten samt mor på smaragd-gården og hennes to gutter for en flott dag for våre medlemmer og artillerivenner!

Medlemskontingent 2012 -2013

Medlemskontingenten for Artilleriets offisersforening blir, som kjent, fastsatt av Årsmøtet og gjelder for ett år av gangen – fra 1 juni til 31 mai. Det er etablert en sedvane med å kreve inn kontingenten omtrent midtveis i det medlemsåret den gjelder for.

Jeg tar sikte på å sende ut betalingsvarsel primo oktober, med forfall ved årsskiftet.

For to år siden satt jeg i lange tider og fylte ut betalerens navn for hånd, i tillegg til å håndskrive den enkeltes navn og adresse. I fjor var første gang noen fikk betalingsvarselet som e-post, og jeg fylte heller ikke ut betalers navn på de som gikk ut i vanlig post.

Dette førte til et tosifret antall innbetalinger uten navnet til den som betalte! Ved hjelp av banken har det lyktes å spore de fleste av disse, men to er fortsatt ukjente. Dette forundrer meg, siden betalers kontonummer fremgår av giroen, men sånn er det.

Samtidig er det noen som ikke har betalt kontingenten for. Disse vil i høst få betalingsvarsel for to årskontingenter.

Det vil også de få, som jeg ikke kjenner navnet på.

Dette løses ved at de som mener at dette er feil, tar kontakt og forteller meg kontonummeret sitt. Hvis dette er et av de to jeg sitter med, reduserer vi ganske enkelt beløpet som skal betales.

Vær snill og kontroller at navnet ditt er med når du betaler kontingenten for 2012 – 2013.

*Med vennlig hilsen
Rune Hoksrød
kasserer*

Reliable and Accurate Technology

With Nammo ammunition your soldiers are prepared when training suddenly becomes reality.

SECURING THE FUTURE

Artillerihistorie

Haslemoens historie
kr. 100,-

Artilleriregiment nr 3's
historie
kr. 50,-

Artilleriregiment nr 2
kr. 100,-

BSFA's historie	kr	100,-
Artilleriregimentet nr 2	kr	100,-
Artilleriregimentet nr 3	kr	50,-
Haslemoens historie	kr	100,-
Artilleriet 300 år	kr	25,-
St Barbara og Barbrafeiringen	kr	25,-
AR4 - Hærens Artilleri i Kristiansandsområdet 1556-1995	kr	200,-

Porto kommer i tillegg.

Bøkene kan bestilles ved henvendelse:

Major Arild Schjølberg
Artilleriskolen / HVS
Postboks 24, 2451 Rena
Tlf.: 62 40 23 76

aschjolberg@mil.no

Returadresse: Redaksjon NAT, Artilleriskolen / HVS / Rena leir
Postboks 24
2451 Rena